

TEORIE VÝTVARNÉ VÝCHOVY 3 | kombinované studium

KVV/7733

Mgr. et MgA. Dagmar Myšáková, Ph.D.

dagmar.mysakova@kaveka.cz | dagmar.mysakova@ujep.cz

Způsob zakončení: zápočet

Cíle předmětu (anotace):

Předmět v teoretické rovině otevírá otázku nad úlohou a přínosem výtvarného umění a výtvarné výchovy v oblasti všeobecného vzdělávání. Studenti nahlíží na uměleckou tvorbu v širším kontextu současné vizuální kultury, rozšiřují své znalosti z oblasti vizuálních studií, v práci s digitálními médii či zdroji a uvažují nad možnostmi jejich teoretické reflexe v obsahu předmětu výtvarná výchova. Poznávají konkrétní strategie prezentace výtvarné tvorby a jejich roli při interpretaci díla. Seznamují se s metodou VTS (Visual Thinking Strategies) jako metodou vedení dialogu nad vizuální tvorbou směřujícího k rozvoji kritického myšlení, vizuální gramotnosti a komunikačních kompetencí a reflektují možnosti její aplikace v hodinách výtvarné výchovy. Předmět je chápán interdisciplinárně, zprostředkovává profesní kompetence z oblasti mezioborové spolupráce a digitální a mediální gramotnosti, včetně schopnosti orientovat se a jednat odpovědně na mediální scéně, využívat a ověřovat informace z důvěryhodných zdrojů a odpovědně využívat umělou inteligenci. Předmět současně nahlíží na výtvarnou výchovu v kontextu interkulturního vzdělávání.

Obsah seminářů:

V průběhu seminářů budou studenti prostřednictvím přednášek, samostatné práce, čtení a skupinové diskuze nad odbornými texty seznámeni s tématy:

- > Umění a všeobecné vzdělávání.
- > Výtvarná výchova, výtvarné umění a vizuální studia.
- > Vizuální gramotnost, digitální gramotnost, mediální gramotnost a oborové kompetence.
- > Koncepce VTS (Visual Thinking Strategies).
- > Interdisciplinární dialog a pedagogika umění, průřezová témata RVP.
- > Interkulturní vzdělávání a pedagogika umění.
- > Umělá inteligence a její využití ve výtvarné výchově (AI při plánování výuky, AI jako nástroj tvorby).
- > Digitální nástroje a zdroje ve výtvarné výchově, současná vizuální kultura.
- > Postmodernismus v umění a vzdělávání.
- > Zapojení témat současné vizuální kultury do hodin výtvarné výchovy.

Požadavky pro udělení zápočtu:

- > aktivní práce a účast v hodinách
- > čtení zadaných textů, aktivní účast v diskuzi nad texty, vypracování odpovědí na otázky k textům (viz povinná literatura)
- > seminární práce v podobě **vizuálního portfolia**, ve kterém studující:
 - > vybírá **4 různorodé vizuální ukázky** z oblasti soudobé vizuální kultury (film, reklama, videoklip, sociální sítě, veřejný prostor, internet, hry, AI atd.), které považuje za vhodné podněty či inspirační zdroje do hodin výtvarné výchovy s ohledem na atraktivnost pro danou cílovou skupinu (2. stupeň ZŠ nebo SŠ)
 - > zdůvodňuje jejich výběr, navrhuje **výtvarné úkoly** vycházející z těchto ukázek a v podobě výukových cílů formuluje **oborové kompetence a gramotnosti** (vizuální, mediální, digitální gramotnost), které jsou u žáků prostřednictvím těchto zadání rozvíjeny
 - > minimálně do jednoho ze čtyř navrhovaných úkolů integruje **práci s umělou inteligencí**

- > vedle kognitivních a senzomotorických cílů formuluje také cíle afektivní, zamýšlí se nad tím, jaká **soudobá socio-kulturní témata** lze prostřednictvím těchto zadání se žáky otevírat
- > v průběhu semestru portfolio konzultuje (**konzultace v semináři 13. 12. 2025**)
- > prezentace vizuálního portfolia na společném kolokviálním setkání ve zkouškovém období (přesný termín bude se studujícími dohodnut) a jeho **odevzdání v den konání kolokvia**

Povinná literatura:

HRUŠKOVÁ, Irena. Interkulturní komunikace ve výtvarné výchově na binacionálním gymnáziu. *Pedagogika umění - umění pedagogiky, aneb, Přínos oboru výtvarná výchova ke všeobecnému vzdělávání*. Ústí nad Labem: UJEP, 2014, s. 146–197. ISBN 978-80-7414-663-3.

SKALKOVÁ, Jarmila. Postmoderní myšlení a pedagogika. *Pedagogika a výzvy nové doby*. Brno: Paido, 2004, s. 45–29. ISBN 80-7315-060-3.

ŠOBÁŇOVÁ, P. Generativní nástroje umělé inteligence a výtvarná výchova. *Kultura, umění a výchova* [online], 2023, 11(1–2) [cit. 2025-06-02]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: <https://www.kuv.upol.cz/post/generativni-nastroje-umele-inteligence-a-vytvarna-vychova>.

VANČÁT, Jaroslav. Čím může být výtvarná výchova prospěšná obecnému vzdělávání: Strukturní analýza vzájemných vztahů obrazových objektů v zobrazení jako metodický podklad aktivního ovládání zobrazení. *Pedagogika umění - umění pedagogiky, aneb, Přínos oboru výtvarná výchova ke všeobecnému vzdělávání*. Ústí nad Labem: UJEP, 2014, s. 87–99. ISBN 978-80-7414-663-3.

VICHROVÁ, P. Vliv současné vizuální kultury na dětskou výtvarnou tvorbu inspirovanou skutečností. *Kultura, umění a výchova* [online], 2023, 11(1–2) [cit. 2025-06-03]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: <https://www.kuv.upol.cz/post/vliv-soucasne-vizualni-kultury-na-detskou-vytvarnou-tvorbu-inspirovanou-skutecnosti>

ZÁLEŠÁK, Jan. Oborový charakter studií vizuální kultury. *Výtvarná výchova*. 2008, **38**(3–4), 6–11. ISSN 1210-3691.

Doporučená literatura:

FILIPOVÁ, Petra. *Výtvarná výchova a digitální svět*. Olomouc: Česká sekce INSEA, 2021. ISBN 978-80-908056-1-3.

FRANC, A. Softwarové umění jako alternativní přístup k reflexi a užití digitálních médií ve výuce. *Kultura, umění a výchova* [online], 2018, 6(2) [cit. 2025-06-02]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: <https://www.kuv.upol.cz/post/softwarove-umeni-jako-alternativni-pristup-k-reflexi-a-uziti-digitálních-médií-ve-výuce>

FULKOVÁ, Marie. Vše v jednom: Metafora kultury jako textu a jeho intertextová povaha. *Výtvarná výchova*. 2009, **39**(2–3), 4–8. ISSN 1210-3691.

MYŠÁKOVÁ, Dagmar. *Myslet na diváka: Výstava jako prostředí informálního učení*. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2019. ISBN 978-80-7561-233-5.

PONDELÍKOVÁ, Renáta. Stratégie vizuálneho myslenia: Visual Thinking Strategies. *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae: Universitas Catholica Ružomberok*. Ružomberok: VERBUM - vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2020, **19**(4), 59–66. ISSN 1336- 2232.

Sešit pro umění, teorii a příbuzné zóny: Notebook for art, theory and related zones. Praha: Vědecko-výzkumné pracoviště Akademie výtvarných umění v Praze, 2007-. ISSN 1802-8918.

SLAVÍK, Jan, ed. *Multidisciplinární komunikace: problém a princip všeobecného vzdělávání*. V Praze: Univerzita Karlova, 2005. ISBN 80-7290-199-0.

SLAVÍK, Jan, Vladimír CHRZ a Stanislav ŠTECH. *Tvorba jako způsob poznávání*. V Praze: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2530-0. (strany: 45–150; 376–397)

ŠOBÁŇOVÁ, P. a J. JIROUTOVÁ. Vliv nových médií na klasické narativy výtvarné výchovy. *Kultura, umění a výchova* [online], 2021, 9(2) [cit. 2025-06-02]. Dostupné z: <https://www.kuv.upol.cz/post/vliv-nov%C3%BDch-m%C3%A9di%C3%AD-na-klasick%C3%A9-narativy-v%C3%BDvarn%C3%A9-v%C3%BDchovy>

VTS. [2018]. *Visual Thinking Strategies* [online]. [cit. 10. 3. 2018]. Dostupné z: <https://vtshome.org/>

ZÁLEŠÁK, Jan. Obrazy, umění a jejich místo v systému všeobecného vzdělávání. *Talent*. 2012, **13**(8), 9–13.

ZÁLEŠÁK, Jan. *Rámce interpretace: K interpretaci obrazů v odborných diskurzech a ve výtvarné výchově*. Brno, 2007, 252 s. Dizertační práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce doc. PaedDr. Radek Horáček, Ph.D.